

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums par Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Ceļā uz Eiropas e-tiesiskuma stratēģiju

(2009/C 128/02)

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS,

II. PRIEKŠVĒSTURE UN KONTEKSTS

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 286. pantu,

ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un jo īpaši tās 8. pantu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šo datu brīvu apriti ⁽¹⁾,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 45/2001 (2000. gada 18. decembris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās un par šādu datu brīvu apriti ⁽²⁾, un jo īpaši tās 41. pantu,

IR PIEŅĒMIS ŠO ATZINUMU

I. IEVADS

1. Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Ceļā uz Eiropas e-tiesiskuma stratēģiju (turpmāk – paziņojums) pieņēma 2008. gada 30. maijā. EDAU šo atzinumu iesniedz saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 45/2001 41. pantu.
2. Paziņojuma mērķis ir ierosināt e-tiesiskuma stratēģiju, ar ko iecerēts palielināt pilsoņu uzticēšanos Eiropas tiesiskuma telpai. E-tiesiskuma svarīgākajam mērķim vajadzētu būt veicināt tiesiskuma efektīvāku pārvaldību pilsoņu interesēs visā Eiropā. ES būtu jārikojas, lai pilsoņiem darītu pieejamu informāciju, vienlaikus novēršot valodas, kultūras un tiesiskos šķēršļus, ko rada sistēmu daudzējādība. Paziņojumam ir pievienots rīcības plāns un dažādu projektu izpildes grafiks
3. Šajā atzinumā EDAU komentē paziņojumu, ņemot vērā tajā apskatīto personas datu apstrādi, privātuma aizsardzību elektronisko sakaru nozarē un brīvu datu apriti.

4. TI Padome ⁽³⁾ 2007. gada jūnijā apzināja vairākas e-tiesiskuma attīstības prioritātes:

- izveidot Eiropas saskarni (e-tiesiskuma portālu);
- radīt nosacījumus, lai vienotā tīklā saslēgtu vairākus reģistrus, piemēram, sodāmības reģistrus, maksātne-spējas reģistrus, komercreģistrus un uzņēmējdarbības reģistrus un zemes reģistrus;
- sākt gatavoties IKT izmantojumam Eiropas maksājumu rīkojuma procedūrā;
- uzlabot videokonferenču tehnoloģiju izmantošanu pārrobežu tiesvedības lietās, it īpaši lai iegūtu pierādījumus;
- izstrādāt rakstiskas un mutiskas tulkošanas atbalsta instrumentus.

5. Kopš tā laika darbs pie e-tiesiskuma izveides ir būtiski virzījies uz priekšu. Komisija uzskata – turpinot šajā sakarā sāktu darbu, ir jānodrošina, lai par prioritāriem uzskata operatīvus projektus un decentralizētas struktūras, vienlaikus nodrošinot koordināciju Eiropas līmenī, izmantojot pastāvošos juridiskos instrumentus un lietojot IT rīkus, lai uzlabotu to efektivitāti. Arī Eiropas Parlaments ir paudis atbalstu e-tiesiskuma projektam ⁽⁴⁾.

6. Komisija konsekventi ir mudinājusi izmantot modernas informācijas tehnoloģijas gan civilietās, gan krimināllietās. Tas ir bijis par pamatu tādiem instrumentiem kā Eiropas maksājuma rīkojums. Komisija kopš 2003. gada pārvalda Eiropas tiesiskās sadarbības tīkla portālu civilietās un komercietās, kas pilsoņiem ir pieejams 22 valodās. Komisija tāpat ir izveidojusi Eiropas Tiesu atlantu. Šie instrumenti ir turpmākās Eiropas e-tiesiskuma sistēmas sākotnējie elementi. Krimināllietu jomā Komisija ir sākusi darbu, lai izstrādātu instrumentu, kas ļautu apmainīties ar informāciju, kura iegūta no dalībvalstu sodāmības reģistriem ⁽⁵⁾. Drošas sistēmas saziņai ar valstu iestādēm ir attīstījusi ne tikai Komisija, bet arī *Eurojust*.

⁽¹⁾ OV L 281, 23.11.1995., 31. lpp.

⁽²⁾ OV L 8, 12.1.2001., 1. lpp.

⁽³⁾ Skat. 10393/07 JURINFO 21.

⁽⁴⁾ Skatīt projektu Eiropas Parlamenta ziņojumam (Juridisko jautājumu komiteja).

⁽⁵⁾ Skatīt, jo īpaši tālāk tekstā minēto Eiropas sodāmības reģistru informācijas sistēmu (ECRIS).

7. Ar e-tiesiskumu ir iecerēts piedāvāt vairākas iespējas, lai nākamajos gados Eiropas tiesisko telpu darītu pilsoņiem konkrētāk pieejamu. Lai izstrādātu vispārēju stratēģiju par šo nozīmīgo jautājumu, Komisija pieņēma minēto e-tiesiskuma paziņojumu. Paziņojumā ir izklāstīti objektīvi kritēriji, lai apzinātu prioritātes, jo īpaši turpmāku Eiropas līmeņa projektu prioritātes, kas ļautu saprātīgos termiņos sasniegt konkrētus rezultātus.
8. Komisijas dienestu darba dokumentā, kas ir pavaddokuments paziņojumam un kurā iekļauts ietekmes novērtējuma kopsavilkums, ir sniegta arī papildu informācija⁽⁶⁾. Ietekmes novērtējuma ziņojums ir sagatavots, ņemot vērā dalībvalstu, tiesu iestāžu, juridisko profesiju pārstāvju, pilsoņu un uzņēmēju reakcijas. EDAU viedoklis nav lūgts. Ietekmes novērtējumā priekšroka dota tādai problēmu risināšanas politikai, kas apvieno Eiropas aspektus un valstu kompetences. Paziņojumā ir ieteikta šāda politiska risinājuma izvēle. Stratēģijā galvenā vērība būs pievērsta šādiem jautājumiem – videokonferenču izmantošana, e-tiesiskuma portāla izveide, tulkošanas iekārtu uzlabošana, piedāvājot automatiskus tiešsaistē pieejamus tulkošanas instrumentus, saziņas sekmēšana starp tiesu iestādēm, plašāks savstarpēju savienojumu izmantojums starp valstu reģistriem un tiešsaistes Eiropas procedūru instrumentiem (piemēram, Eiropas maksājumu rīkojums).
9. EDAU atbalsta, ka jākoncentrējas uz minētajām darbībām. Kopumā EDAU atbalsta vispārēju pieeju e-tiesiskumam. Viņš piekrīt tam, ka uzlabojumi ir vajadzīgi trijās jomās – tiesiskuma pieejamības, Eiropas tieslietu iestāžu savstarpējas sadarbības un pašas tieslietu sistēmas efektivitātes jomā. Šāda pieeja ietekmē vairākas iestādes un personas:
- dalībvalstis, kuru primārā atbildība ir nodrošināt efektīvu un uzticamu tieslietu sistēmu darbību;
 - Eiropas Komisiju, kas pilda "Līgumu sarga" pienākumus;
 - dalībvalstu tiesu iestādes, kurām ir vajadzīgi modernāki instrumenti, lai sazinātos, jo īpaši pārrobežu lietās;
 - juridisko profesiju pārstāvjus, pilsoņus un uzņēmējus, kas iestājas par labāku IT instrumentu izmantojumu, lai rastu apmierinošākus risinājumus to "tiesiskuma vajadzībām".
10. Paziņojums ir cieši saistīts ar priekšlikumu Padomes lēmumam par Eiropas sodāmības reģistru informācijas sistēmas (ECRIS) izveidi. EDAU 2008. gada 16. septembrī par šo priekšlikumu pieņēma atzinumu⁽⁷⁾. Viņš pauda atbalstu priekšlikumam, ja būs ņemti vērā vairāki apsvērumi. Jo īpaši viņš norādīja – ar papildu datu aizsardzības garantijām būtu jākompensē tas, ka policijas un tiesu iestāžu sadarbībā pašlaik nepastāv vispārējs datu aizsardzības tiesiskais regulējums. Tāpēc viņš uzvēra – lai veiktu sistēmas datu aizsardzības uzraudzību, ir vajadzīga efektīva koordinācija, kurā ir iesaistītas dalībvalstu iestādes un Komisija, kas nodrošina kopēju sakaru infrastruktūru.
11. Dažus šā atzinuma ieteikumus būtu vērts atgādināt:
- Būtu jāizdara atsauce uz augsta līmeņa datu aizsardzību, kas ir priekšnoteikums visu īstenošanas pasākumu pieņemšanai;
 - Juridiskas noteiktības labad tekstā būtu jāprecizē Komisijas atbildība par sistēmas kopīgo infrastruktūru, kā arī Regulas (EK) Nr. 45/2001 piemērošana;
 - Komisijai, nevis dalībvalstīm, arī būtu jābūt atbildīgai par savstarpēju saslēgumu programmatūru, lai uzlabotu apmaiņas efektivitāti un ļautu labāk uzraudzīt sistēmas darbību.
 - Būtu skaidri jānosaka un jāprecizē automatiskās tulkošanas izmantojums, lai, nemazinot pārsūtītās informācijas kvalitāti, veicinātu abpusēju izpratni par noziedzīgiem nodarījumiem.
12. Šie ieteikumi joprojām labi raksturo kontekstu, kurā analizēs šo paziņojumu.

III. PAZIŅOJUMĀ PAREDZĒTĀ INFORMĀCIJAS APMAIŅA

13. E-tiesiskumam ir ļoti plaša darbības joma, kas visumā aptver IKT izmantojumu Eiropas Savienībā tiesvedības procedūrās. Tas attiecas uz vairākiem jautājumiem,

⁽⁶⁾ Komisijas dienestu darba dokuments – Pavaddokuments Komisijas paziņojumam Padomei, Eiropas Parlamentam un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai "Ceļā uz Eiropas e-tiesiskuma stratēģiju" – Ietekmes novērtējuma kopsavilkums, 30.5.2008, SEC(2008) 1944.

⁽⁷⁾ EDAU atzinums par Eiropas sodāmības reģistru informācijas sistēmas (ECRIS) izveidi, piemērojot Pamatlēmuma 2008/XX/TI 11. pantu, pieejams EDAU vietnē: www.edps.europa.eu (izvēlaties iedaļu "consultation" un pēc tam iedaļu "opinions", 2008. gads).

piemēram, projektiem, lai efektīvāk sniegtu informāciju tiesvedībā iesaistītām personām. Tostarp tā ir tiešaistē pieejama informācija par tiesu sistēmām, tiesību aktiem un precedentiem, elektronisko sakaru sistēmām, kas nodrošina savienojumus starp tiesvedībā iesaistītām personām un tiesām un pilnībā elektronizētu procedūru izveidi. E-tiesiskuma darbības jomā ir arī Eiropas projekti, piemēram, elektronisku instrumentu izmantojums, lai ierakstītu pratināšanas, un informācijas apmaiņas vai savstarpēju saslēgumu projekti.

14. Pat ja darbības joma ir ļoti plaša, EDAU ir norādījis, ka tajā ir iekļauta informācija par krimināllietu tiesvedību un par civilu un komerciālu tiesu sistēmu, tomēr nav iekļauta informācija par administratīvu tiesu sistēmu. Kaut gan ir paredzēts izveidot saiti ar Tiesiskās sadarbības atlantiem krimināllietās un civillietās, tomēr nav izveidota saite ar atlantu administratīvās lietās, kaut gan būtu lietderīgi, ja pilsoņiem un uzņēmumiem būtu labāka piekļuve tiesu administratīvām sistēmām, proti, administratīviem tiesību aktiem un sūdzību procedūrām. Tāpat būtu jānodrošina arī saite ar "Valstu padomju un augstāko administratīvo tiesu asociāciju" (*"Association of Councils of State"*). Šie papildinājumi būtu pilsoņu interesēs, lai viņi būtu labāk informēti par administratīvo tiesu sistēmu, cenšoties rast skaidrību dažādo procedūru jūklī – kas bieži izpaužas administratīvos tiesību aktos ar tajos paredzētajiem daudziem tribunāliem.

15. Tāpēc EDAU iesaka e-tiesiskumā iekļaut administratīvās procedūras. Kā daļu no šā jaunā elementa, e-tiesiskuma projektus būtu jāievieš, lai palielinātu datu aizsardzības noteikumu, kā arī valsts datu aizsardzības iestāžu redzamību, jo īpaši attiecībā uz datiem, ko apstrādā e-tiesiskuma sistēmā. Tas būtu saskaņā ar tā saucamo Londonas ierosmi, ar ko 2006. gada novembrī nāca klajā datu aizsardzības iestādes un kuras mērķis ir popularizēt datu aizsardzību un darīt to efektīvāku.

IV. JAUNAIS PAMATLĒMUMS PAR DATU AIZSARDZĪBU, POLICIJAS UN TIESU IESTĀDĒM SADARBOJOTIES KRIMINĀLLIETĀS

16. Tā kā tiesu iestāžu starpā palielinās apmaiņa ar personu datiem, kā tas paredzēts paziņojumā, tad vēl jo svarīgāks kļūst tiesiskais regulējums, ko piemēro datu aizsardzībai. Šajā sakarā EDAU atzīmē, ka trīs gadus pēc sākotnējā Komisijas priekšlikuma Eiropas Savienības Padome 27. novembrī pieņēma pamatlēmumu par tādu personas datu aizsardzību, ko apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās⁽⁸⁾. Ar šo jauno tiesību aktu nodrošinās vispārēju tiesisku regulējumu datu aizsardzības jomā "trešā pilāra" jautājumiem, papildinot "pirmā pilāra" datu aizsardzības noteikumus, kas iekļauti Direktīvā 95/46/EK.

17. EDAU pauž gandarījumu par šo juridisko instrumentu, kas ir pirmais nozīmīgais solis, lai policijas un tiesu iestāžu starpā paredzētu datu aizsardzību. Tomēr teksta galīgajā redakcijā paredzētais datu aizsardzības līmenis nav pilnībā pietiekams. Jo īpaši ar pamatlēmumu reglamentēta tikai starp dalībvalstīm, ES iestādēm un sistēmām notiekoša policijas un tiesu iestāžu datu apmaiņa, taču tajā nav iekļauta valsts iekšienē notiekošā datu apmaiņa. Turklāt pieņemtajā pamatlēmumā nav noteikts pienākums klasificēt dažādās datu subjektu kategorijas, piemēram, aizdomās turamos, noziedzniekus, lieciniekus un upurus, lai nodrošinātu, ka viņu datu apstrādē piemēro atbilstīgākus aizsardzības pasākumus. Tajā nav ievērota pilnīga konsekvence ar Direktīvu 95/46/EK, jo īpaši, kas attiecas uz nolūku precizēšanu, kādos var veikt personas datu tālāku apstrādi. Tajā arī nav paredzēta neatkarīga attiecīgo valsts un ES datu aizsardzības iestāžu grupa, kas nodrošinātu labāku datu aizsardzības iestāžu darba koordināciju, kā arī sniegtu būtisku ieguldījumu, lai panāktu pamatlēmuma saskaņotu piemērošanu.

18. Tas nozīmētu, ka situācijā, kad daudz pūliņu tiek veltīti, lai izstrādātu kopīgas sistēmas personas datu pārrobežu apmaiņai, joprojām pastāv atšķirības noteikumos, saskaņā ar kuriem šos datus apstrādā un iedzīvotāji var īstenot savas tiesības dažādās ES valstīs.

19. EDAU vēlreiz atgādina, ka datu aizsardzības nodrošināšana augstā pakāpē policijas un tiesu iestāžu sadarbībā, kā arī atbilstība Direktīvai 95/46/EK ir vajadzīgais papildinājums citiem ieviestajiem vai paredzētajiem pasākumiem, lai atvieglinātu personas datu pārrobežu apmaiņu tiesībaizsardzībā. Tas izriet ne vien no iedzīvotāju tiesībām uz personas datu aizsardzības pamattiesību ievērošanu, bet arī no tiesībaizsardzības iestāžu vajadzības sadarboties, lai nodrošinātu apmaināmo datu kvalitāti – kā apstiprināts paziņojuma pielikumā saistībā ar sodāmības informācijas savstarpēju savietojamību –, uzticību starp dažādu valstu iestādēm un, visbeidzot, pārrobežu situācijās savāko pierādījumu tiesisko derīgumu.

20. Tādēļ EDAU mudina ES iestādes šos aspektus īpaši ņemt vērā, ne vien īstenojot paziņojumā paredzētos pasākumus, bet arī, lai pēc iespējas ātrāk sāktu apsvērt turpmākus tiesiskās sistēmas uzlabojumus datu aizsardzībai tiesībaizsardzības jomā.

V. E-TIESISKUMA PROJEKTI

E-tiesiskuma instrumenti Eiropas mērogā

21. EDAU atzīst, ka personas datu apmaiņa ir būtisks aspekts brīvības, drošības un tiesiskuma telpas izveidē. Šā iemesla dēļ EDAU atbalsta priekšlikumu e-tiesiskuma stratēģijai,

⁽⁸⁾ Tiesību akts OV vēl nav publicēts.

vienlaikus šajā sakarībā uzsverot datu aizsardzības nozīmi. Patiesi, datu aizsardzības ievērošana ir ne tikai juridisks pienākums, bet arī svarīgs aspekts, lai nodrošinātu iecerēto sistēmu veiksmīgu darbību, t. i., lai nodrošinātu datu apmaiņas kvalitāti. Tas vienlīdz attiecas uz iestādēm un struktūrām, kad tās apstrādā personas datus un kad tiek izstrādāti jauni politikas pasākumi. Noteikumus un principus būtu jāpiemēro un jāievēro praksē, un īpaši jāņem vērā informācijas sistēmu plānojuma un izstrādes stadijā. Privātuma un datu aizsardzība būtībā ir “galvenie veiksmes faktori” veiksmīgai un līdzsvarotai informācijas sabiedrībai. Tādēļ ir vērts tajos izdarīt ieguldījumus un darīt to pēc iespējas drīzāk.

22. Šajā sakarībā EDAU uzsver, ka paziņojumā nav paredzēta centralizēta Eiropas datubāze. Viņš pauž gandarījumu par to, ka priekšroka dota decentralizētām struktūrām. EDAU atgādina, ka viņš sniedza atzinumu par ECRIS⁽⁹⁾ un par Prīmes ierosmi⁽¹⁰⁾. Savā atzinumā par ECRIS EDAU puda viedokli, ka decentralizēta struktūra palīdz izvairīties no personas datu papildu dublēšanas centrālā datubāzē. Savā atzinumā par Prīmes ierosmi viņš ierosināja pienācīgi ņemt vērā sistēmas mērogu, apspriežot savienojumus starp datubāzēm. It īpaši būtu jānosaka datu paziņošanas konkrētie formāti, piemēram, sodāmības datu pieprasījumiem tiesībsaistē, arī ņemot vērā valodu atšķirības, un būtu pastāvīgi jāpārbauda datu apmaiņas precizitāte. Šos aspektus būtu jāņem vērā arī saistībā ar ierosmēm, kas izriet no e-tiesiskuma stratēģijas.
23. Eiropas Komisija gatavojas sniegt ieguldījumu e-tiesiskuma instrumentu stiprināšanā un attīstībā Eiropas mērogā, cieši sadarbojoties ar dalībvalstīm un citiem partneriem. Atbalstot dalībvalstu centienus, tā vienlaikus gatavojas izstrādāt vairākus savus elektroniskus instrumentus, lai palielinātu sistēmu savietojamību, lai atvieglotu sabiedrības piekļuvi tiesiskumam, lai atvieglotu saziņu starp tiesu iestādēm un gūtu ievērojamu apjomradītu ietaupījumu Eiropas mērogā. Attiecībā uz dalībvalstu lietoto datorprogrammu savietojamību, nav obligāti visām dalībvalstīm lietot to pašu programmu – kaut gan tas būtu vispraktiskākais risinājums, taču šīm programmām jābūt pilnībā savietojamām.
24. EDAU ierosina, ka sistēmu savienojumos un savietojamībā būtu pienācīgi jāņem vērā mērķa ierobežojuma princips, un tās būtu jābalsta uz datu aizsardzības standartiem (“privātums plānojumā”). Katra mijiedarbības izpausme starp dažādām sistēmām būtu rūpīgi jādokumentē. Savietojamība

nekad nedrīkstētu izraisīt tādu situāciju, ka iestāde, kam nav tiesību piekļūt konkrētiem datiem vai izmantot tos, tomēr piekļūst tiem, izmantojot citu informācijas sistēmu. EDAU vēlas vēlreiz uzsvērt, ka tikai ar savietojamību vien nedrīkstētu pamatot mērķa ierobežojuma principa apiešanu⁽¹¹⁾.

25. Turklāt vēl viens būtisks aspekts ir nodrošināt to, lai pastiprināta pārrobežu personas datu apmaiņa notiktu vienlaikus ar datu aizsardzības iestāžu pastiprinātu uzraudzību un sadarbību. 2006. gada 29. maija atzinumā attiecībā uz pamatlēmumu par sodāmības informācijas apmaiņu⁽¹²⁾ EDAU jau uzsvēra, ka pamatlēmuma priekšlikumā būtu jāapskata ne tikai sadarbība starp centrālajām iestādēm, bet arī sadarbība starp dažādām kompetentām datu aizsardzības iestādēm. Šī vajadzība ir kļuvusi vēl svarīgāka, jo sarunās par nesen pieņemto pamatlēmumu par tādu personas datu aizsardzību, kurus apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās⁽¹³⁾, nolēma svītrot nosacījumu, ar kuru bija paredzēts izveidot darba grupu, kurā apvienotu ES datu aizsardzības iestādes un koordinētu to rīcību attiecībā uz datu apstrādi, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās. Tādēļ, lai nodrošinātu iedarbīgu uzraudzību, kā arī no sodāmības reģistriem iegūtu datu labu pārrobežu apriti, starp datu aizsardzības iestādēm būtu jāizveido efektīvi koordinācijas mehānismi⁽¹⁴⁾. Šajos mehānismos būtu jāņem vērā arī EDAU uzraudzības kompetence attiecībā uz s-TESTA infrastruktūru⁽¹⁵⁾. Ar e-tiesiskuma instrumentiem varētu atbalstīt šos mehānismus, kurus varētu izstrādāt ciešā sadarbībā ar datu aizsardzības iestādēm.
26. Paziņojuma 4.2.1. punktā norādīts, ka no sodāmības reģistriem iegūtas informācijas apmaiņai svarīgi būs iet tālāk par tiesu iestāžu sadarbību, iekļaujot arī citus mērķus, piemēram, piekļuvi konkrētiem ziņojumiem. EDAU uzsver, ka, veicot jebkādu personas datu apstrādi citiem mērķiem, izņemot tos, kam tie vākti, būtu jāņem vērā konkrētie noteikumi, kas izklāstīti atbilstīgajos datu aizsardzības tiesību aktos. Konkrēti, personas datu apstrādi turpmākiem mērķiem būtu jāatļauj tikai tad, ja tas vajadzīgs Kopienas

⁽⁹⁾ Skat. 4. zemsvirtras piezīmi 18. punktu.

⁽¹⁰⁾ OV C 89, 10.4.2008., 4. lpp.

⁽¹¹⁾ OV C 91, 19.4.2006., 53. lpp. Skatīt arī EDAU komentārus par Komisijas paziņojumu par Eiropas datubāzu savietojamību, Brisele, 10.3.2006.

⁽¹²⁾ OV C 313, 20.12.2006., 26. lpp.

⁽¹³⁾ Skatīt iepriekš, IV nodaļu.

⁽¹⁴⁾ Skatīt EDAU atzinumu par ECRIS, 8. punktu un 37.–38. punktu.

⁽¹⁵⁾ Par to skatīt turpmāk, 27.–28. punktu.

datu aizsardzības tiesību aktos uzskaitītajām interesēm⁽¹⁶⁾, un ar noteikumu, ka šie mērķi ir izklāstīti tiesiskos pasākumos.

27. Attiecībā uz sodāmības reģistru savienošanu paziņojumā teikts, ka, gatavojoties pamatlēmuma par tādas informācijas apmaiņu, kas gūta no sodāmības reģistriem, spēkā stāšanās brīdī, Komisija uzsāks divus priekšizpētes pētījumus, lai organizētu projektu tā attīstības gaitā un lai paplašinātu informācijas apmaiņu, attiecinot to uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kas tiesāti par kriminālnoziedzumiem. Komisija 2009. gadā nodrošinās dalībvalstis ar datorprogrammām, kas izstrādātas, lai dotu iespēju operatīvi apmainīties ar visiem datiem par sodāmību. Šī atsaucēs sistēma apvienojumā ar *s-TESTA* izmantošanu informācijas apmaiņai sniegs apjomrādītus ietaupījumus, jo dalībvalstīm nevajadzēs veikt katrai savu izstrādes darbu. Tas atvieglos arī projekta realizāciju.

28. Šajā sakarībā EDAU pauž gandarījumu par *s-TESTA* infrastruktūras izmantošanu, kas ir apliecinājusi sevi kā uzticama datu apmaiņas sistēma, un ierosina, ka statistikas elementus saistībā ar paredzētajām datu apmaiņas sistēmām būtu jādefinē detalizēti un pienācīgi jāņem vērā vajadzība nodrošināt datu aizsardzības uzraudzību. Piemēram, statistikas datus varētu skaidri ietvert tādos elementus kā pieprasījumu skaits, lai piekļūtu personas datiem vai veiktu labojumus tajos, atjaunināšanas procesa ilgums un pabeigtības pakāpe, tādu personu īpašības, kam ir piekļuve šādiem datiem, kā arī drošības pārkāpumu gadījumi. Turklāt statistikas dati un uz tiem balstīti ziņojumi būtu jādara pilnībā pieejami kompetentām datu aizsardzības iestādēm.

Automātiska tulkošana un tulkotāju datubāze

29. Automātiskas tulkošanas izmantošana ir lietderīgs instruments, kas varētu veicināt attiecīgo dalībnieku savstarpēju sapratni dalībvalstīs. Tomēr automātiskas tulkošanas izmantošanas rezultātā nedrīkstētu samazināties apmainītās informācijas kvalitāte, it īpaši, ja šo informāciju izmanto, lai pieņemtu lēmumus, kas attiecīgām personām izraisa juridiskas sekas. EDAU norāda, ka ir svarīgi skaidri definēt un ierobežot automātiskās tulkošanas izmantošanu. Automātiskās tulkošanas izmantošana, nosūtot informāciju, kas nav precīzi priekštulkota, piemēram, papildu piezīmes vai specifikācijas, kuras pievienotas atsevišķos gadījumos, iespējams, var nevēlami ietekmēt nosūtītās informācijas – un līdz ar to arī uz tās pamata pieņemto lēmumu – kvalitāti, un tāpēc

principā būtu novēršama⁽¹⁷⁾. EDAU ierosina ņemt vērā šo ieteikumu, veicot pasākumus, kas izriet no paziņojuma.

30. Paziņojumā pausta vēlme izveidot juridisku tekstu mutisku un rakstisku tulkotāju datubāzi, lai uzlabotu juridisku tulkojumu kvalitāti. EDAU atbalsta šo mērķi, taču atgādina, ka minētā datubāze būs pakļauta attiecīgiem datu aizsardzības tiesību aktiem. It īpaši, ja datubāzē būs dati par tulkotāju darba vērtējumu, tas iepriekš varētu būt jāpārbauda datu aizsardzības iestādēm.

Virzība uz Eiropas e-tiesiskuma rīcības plānu

31. Paziņojuma 5. punktā norādīts, ka atbildība skaidri jāsadala starp Komisiju, dalībvalstīm un citām tiesu iestāžu sadarbībā iesaistītajām personām. Komisija uzņemsies vispārēju koordināciju, mudinot pieredzes apmaiņu, un plānos, sagatavos un koordinēs informāciju e-tiesiskuma portālā. Turklāt Komisija turpinās darbu, lai savstarpēji savienotu sodāmības reģistrus, un arī turpmāk uzņemsies tiesu atbildību par civiltiesību tīklu un atbalstīs krimināltiesību tīklu. Dalībvalstīm būs jāatjaunina tā informācija par savām tiesu sistēmām, kas pieejama e-tiesiskuma vietnē. Citi dalībnieki ir civiltiesību un krimināltiesību tīkli un *Eurojust*. Viņi izstrādās instrumentus, kas vajadzīgi efektīvākai tiesu iestāžu sadarbībai, it īpaši automātiskas tulkošanas rīkus un drošas apmaiņas sistēmas, ciešā sadarbībā ar Komisiju. Paziņojumam ir pievienots rīcības plāna projekts un dažādu projektu izpildes grafiks.

32. Šajā sakarībā EDAU uzsver, ka *ECRIS* sistēmā, no vienas puses, nav izveidota centralizēta Eiropas datubāze un nav paredzēta tieša piekļuve tādām datubāzēm, kurās ietverti citu dalībvalstu sodāmības reģistri, savukārt valstu mērogā, no otras puses, atbildība par pareizu informāciju ir centralizēta dalībvalstu centrālajās iestādēs. Šādā mehānismā dalībvalstis ir atbildīgas par valstu datubāžu darbību un efektīvu informācijas apmaiņas norisi. Nav skaidrs, vai tās ir vai nav atbildīgas par savienojumu programmatūru. Komisija nodrošinās dalībvalstis ar datorprogrammām, kas izstrādātas, lai dotu iespēju operatīvi apmainīties ar visiem datiem par sodāmību. Šo atsaucēs sistēmu informācijas apmaiņai apvienos ar *s-TESTA* izmantojumu.

33. EDAU saprot, ka arī sakarā ar analogām e-tiesiskuma ierosmēm varētu ieviest līdzīgas sistēmas un Komisija būs atbildīga par kopīgo infrastruktūru, kaut gan paziņojumā tas nav konkrēti norādīts. Juridiskas noteiktības labad

⁽¹⁶⁾ It īpaši skatīt Direktīvas 95/46/EK 13. pantu un Regulas (EK) Nr. 45/2001 20. pantu.

⁽¹⁷⁾ Skatīt 39.–40. punktu EDAU atzinumā par *ECRIS*.

EDAU ierosina precizēt šo atbildību par pasākumiem, kas izriet no paziņojuma.

E-tiesiskuma projekti

34. Pielikumā uzskaitīta virkne projektu, ko jāīsteno turpmāko piecu gadu laikā. Pirmais projekts "E-tiesiskuma lapu izstrāde" ir saistīts ar e-tiesiskuma portālu. Rīcībai vajadzīga priekšizpēte un portāla izveide. Turklāt jāievieš pārvaldības metodes un informācija tiešsaistē visās ES valodās. Otrais un trešais projekts ir saistīts ar sodāmības reģistru savienošanu. Projekts Nr. 2 attiecas uz valstu sodāmības reģistru savienošanu. Projektā Nr. 3 pēc priekšizpētes un tiesību akta priekšlikuma iesniegšanas paredzēts izveidot Eiropas reģistru notiesātiem trešo valstu piederīgajiem. EDAU norāda, ka pēdējais projekts vairs nav minēts Komisijas darba programmā, un gribētu noskaidrot, vai tas atspoguļo izmaiņas Komisijas plānotajos projektos vai vienkārši šis konkrētais projekts atlikts uz vēlāku laiku.
35. Paziņojumā ir uzskaitīti arī trīs projekti elektroniskās apmaiņas jomā un trīs projekti tulkošanas palīdzības jomā. Sāksies izmēģinājuma projekts – pakāpeniska salīdzinošas daudzvalodu juridiskās vārdnīcas apkopošana. Citi atbilstīgi projekti ir saistīti ar dinamisku veidlapu izveidi, ar ko papildināt Eiropas tiesību aktu tekstus, kā arī ar video konferenču izmantošanas veicināšanu starp tiesu iestādēm. Visbeidzot, kā daļa no e-tiesiskuma forumiem katru gadu notiks sanāksmes par e-tiesiskuma tēmām un tieslietu speciālistu mācības par tiesu iestāžu sadarbību. EDAU ierosina šādās sanāksmēs un mācībās pievērst pienācīgu uzmanību datu aizsardzības tiesību aktiem un praksei.
36. Tādēļ pielikumā paredzēts plašs Eiropas instrumentu klāsts, lai atvieglinātu informācijas apmaiņu starp iesaistītajām personām dažādās dalībvalstīs. Starp šiem instrumentiem nozīmīga loma būs e-tiesiskuma portālam, par kuru galvenokārt būs atbildīga Komisija.
37. Daudzu šo instrumentu kopīga īpatnība būs tāda, ka informāciju un personas datus gan valstu, gan ES mērogā apmainīs un pārvaldīs dažādas iesaistītās personas, uz kurām attiecas datu aizsardzības pienākumi, kā arī pārvaldības iestādes, kas izveidotas, pamatojoties uz Direktīvu 95/46/EK vai Regulu (EK) Nr. 45/2001. Šajā sakarībā, kā
38. Tas nozīmē galvenokārt to, ka, no vienas puses, atbildībai par personas datu apstrādi šajās sistēmās jābūt skaidri definētai un sadalītai, un ka, no otras puses, kad vien vajadzīgs, jāizveido atbilstīgi koordinācijas mehānismi – it īpaši saistībā ar pārraudzību.
39. Jaunu tehnoloģiju izmantošana ir viens no e-tiesiskuma ierosmju stūrakmeņiem – valstu reģistru savienošana, elektroniskā paraksta izveide, droši tīkli, virtuālās apmaiņas platformas un videokonferenču pastiprināta izmantošana turpmāko gadu laikā būs būtiski e-tiesiskuma ierosmju aspekti.
40. Šajā sakarībā ir būtiski, lai datu aizsardzības jautājumus ņem vērā pēc iespējas agrākā stadijā un iekļauj paredzēto instrumentu struktūrā. Īpaši svarīga ir gan sistēmas struktūra, gan atbilstīgu drošības pasākumu īstenošana. Šī pieeja "privātums plānojumā" dotu iespēju attiecīgām e-tiesiskuma ierosmēm nodrošināt personas datu efektīvu pārvaldi, vienlaikus nodrošinot datu aizsardzības principu un datu apmaiņas drošības ievērošanu starp dažādām iestādēm.
41. Turklāt EDAU uzsver, ka tehnoloģijas instrumentus būtu jālieto ne vien, lai nodrošinātu informācijas apmaiņu, bet arī lai uzlabotu attiecīgo personu tiesību ievērošanu. Ņemot vērā minēto, EDAU pauž gandarījumu, ka paziņojumā izdarīta atsauce uz iedzīvotāju iespēju pieprasīt ziņas par savu sodāmību tiešsaistē un tādā valodā, kādu viņi paši izvēlas⁽¹⁸⁾. Sakarā ar šo jautājumu EDAU atgādina, ka savā atzinumā par Komisijas priekšlikumu par sodāmības reģistru apmaiņu viņš pauda gandarījumu par iespēju attiecīgai personai vērsties dalībvalsts centrālajā iestādē ar lūgumu sniegt informāciju par savu sodāmību ar noteikumu, ka attiecīgā persona ir vai ir bijusi lūguma iesniedzēja vai lūguma saņēmēja dalībvalsts rezidents vai valstspiederīgais. Doma izmantot iestādi, kas attiecīgai personai atrodas tuvāk, kā "vienotu pieturvietu" EDAU izvirzīja arī

⁽¹⁸⁾ OV C 270, 25.10.2008., 1. lpp.

⁽¹⁹⁾ Skatīt paziņojuma 6. punktu.

sociālās apdrošināšanas sistēmu koordinācijas jomā. Tādēļ EDAU mudina Komisiju turpināt iesākto, stiprinot tehnoloģijas instrumentus – it īpaši piekļuvi tiešsaistē – dodot iespēju iedzīvotājiem labāk pārvaldīt savus personas datus arī tad, ja viņi pārvietojas dažādās dalībvalstīs.

VI. SECINĀJUMI

42. EDAU atbalsta pašreizējo priekšlikumu izveidot e-tiesiskumu un ierosina ņemt vērā šajā atzinumā izklāstītās piezīmes, proti:

— ņemt vērā neseno pamatlēmumu par tādu personas datu aizsardzību, ko apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās – arī tā trūkumus – ne vien īstenojot paziņojumā paredzētos pasākumus, bet arī lai pēc iespējas ātrāk sāktu apsvērt iespēju veikt turpmākus datu aizsardzības uzlabojumus tiesībaizsardzības sistēmā;

— iekļaut e-tiesiskumā administratīvas procedūras. Kā daļu no šī jaunā aspekta būtu jāuzsāk e-tiesiskuma projekti, lai veicinātu datu aizsardzības noteikumu, kā arī valstu datu aizsardzības iestāžu redzamību, it īpaši saistībā ar tāda veida datiem, kādus apstrādā e-tiesiskuma projektos;

— arī turpmāk priekšroku dot decentralizētām struktūrām;

— nodrošināt to, lai sistēmu savienojumos un savstarpējā savietojamībā pienācīgi ņemtu vērā mērķa ierobežojuma principu;

— paredzētajās sistēmās piešķirt skaidru atbildību visām personas datu apstrādē iesaistītajām personām un nodrošināt efektīvas koordinācijas mehānismus starp datu aizsardzības iestādēm;

— nodrošināt to, ka, veicot jebkādu personas datu apstrādi citiem mērķiem, izņemot tos, kam tie vākti, būtu jāņem vērā konkrētie noteikumi, kas izklāstīti atbilstīgajos datu aizsardzības tiesību aktos;

— skaidri definēt un ierobežot automātiskas tulkošanas izmantošanu, lai veicinātu savstarpēju izpratni par noziedzīgiem nodarījumiem, neietekmējot pārsūtītās informācijas kvalitāti;

— precizēt Komisijas atbildību par kopīgām infrastruktūrām, piemēram, *s-TESTA*;

— sakarā ar jaunu tehnoloģiju izmantojumu nodrošināt, ka datu aizsardzības jautājumus ņem vērā pēc iespējas agrīnākā stadijā ("privātums plānojumā"), kā arī atbalstīt tehnoloģijas instrumentus, kas dotu iespēju iedzīvotājiem labāk pārvaldīt savus personas datus arī tad, ja viņi pārvietojas starp vairākām dalībvalstīm.

Briselē, 2008. gada 19. decembrī

Peter HUSTINX

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs